

3201 Sayılı Kanun'a Göre Yapılacak Yurt Dışı Hizmet Borçlanmasında Aylık Bağlama Koşulları

Granting Pension Conditions of Foreign Service Debt According to the Law Numbered 3201

İştar URHANOĞLU

Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi,
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı

Aralık 2020, Cilt 10, Sayı 2, Sayfa 245-258
December 2020, Volume 10, Issue 2, Page
245-258

P-ISSN: 2146-4839

E-ISSN: 2148-483X

2020-2

e-posta: sgd@sgk.gov.tr

Yazılar yayımlanmak üzere kabul edildiği takdirde, SGD elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dahil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahip olacaktır. Yayımlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu yazarına aittir. Yazı ve tablolardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

If the manuscripts are accepted to be published, the SGD has the possession of right of publication and the copyright of the manuscripts, included publishing the whole text in the digital area. Articles published in the journal represent solely the views of the authors.

Some parts of the articles and the tables can be cited by showing the source.

SGD

Sosyal Güvenlik Dergisi
Journal of Social Security

Cilt: 10 - Sayı: 2 - Yıl: 2020
Volume: 10 - Issue: 2 - Year: 2020

P-ISSN: 2146-4839
E-ISSN: 2148-483X

Sahibi / Owner of the Journal

Sosyal Güvenlik Kurumu Adına / *On behalf of the Social Security Institution*
İsmail YILMAZ
(Kurum Başkanı / President of the Institution)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Responsible Publication Manager
Uğur KORKMAZ

Yayın Kurulu / Editorial Board

Cevdet CEYLAN
Ömer KÜÇÜKEVCİLİOĞLU
Aydın GEDİKLİ
Okan AYDIN
Fetullah EVLİYAOĞLU

Editörler / Editors

Doç. Dr. Erdem CAM
Selda DEMİR

Redaksiyon / Redaction

Nihan ERTÜRK

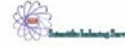
Yayın Türü: Uluslararası Süreli Yayın / **Type of Publication:** *International Periodical*

Yayın Aralığı: 6 aylık / **Frequency of Publication:** *Twice a Year*

Dili: Türkçe ve İngilizce / **Language:** *Turkish and English*

Basım Tarihi / Press Date: 20.12.2020

Sosyal Güvenlik Dergisi (SGD),
TUBİTAK ULAKBİM - TR
EBSCO HOST - US
ECONBİZ - GE
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL - PL
SCIENTIFIC INDEXING SERVICES - US
JOURNAL FACTOR
ASOS INDEX - TR
SOBIAD - TR
tarafından indekslenmektedir.

©Tüm hakları saklıdır. Sosyal Güvenlik Dergisi'nde yer alan bilimsel çalışmaların bir kısmı ya da tamamı telif hakları saklı kalmak üzere eğitim, araştırma ve bilimsel amaçlarla çoğaltılabilir. Dergide yayımlanan makalelerdeki fikir ve görüşler Sosyal Güvenlik Kurumunun kurumsal görüşünü yansıtmaz, tüm görüşler yazarlarına aittir.

Tasarım / Design: PERSPEKTİF Matbaacılık Tasarım Tic.Ltd.Şti. (0 312) 384 20 55 - Ankara

Basım Yeri / Printed in: PERSPEKTİF Matbaacılık Tasarım Tic.Ltd.Şti. (0 312) 384 20 55 - Ankara

İletişim Bilgileri / Contact Information

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı

Ziyabey Caddesi No: 6 Balgat / Ankara / TÜRKİYE

Tel / Phone: +90 312 207 88 91 - 207 87 70 - Faks / Fax: +90 312 207 78 19

Erişim/Webpage: <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/sgd/tr> - e-posta / e-mail: sgd@sgk.gov.tr

ULUSLARARASI DANIŞMA KURULU / INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Professor Yener ALTUNBAŞ
Bangor University - UK

Professor Özyay MEHMET
University of Carleton - CA

Asst. Prof. Sara HSU
State University of New York- USA

Professor Paul Leonard GALLINA
Bishop's University - CA

Professor Allan MOSCOVITCH
University of Carleton - CA

Asst. Prof. C. Rada Von ARNIM
University of Utah - USA

Professor Jacqueline S.ISMAEL
University of Calgary - CA

Professor Mark THOMPSON
University of British Columbia - CA

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR
İstanbul Üniversitesi
İşletme Fakültesi

Prof. Dr. A. Murat DEMİRCİOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi
Emekli Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Müjdat ŞAKAR
Marmara Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Prof. Dr. İsmail AĞIRBAŞ
Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Ömer EKMEKÇİ
İstanbul Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Savaş TAŞKENT
İstanbul Teknik Üniversitesi
İşletme Fakültesi

Prof. Dr. Levent AKIN
Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. E. Murat ENGİN
Galatasaray Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ferda YERDELEN TATOĞLU
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Prof. Dr. Yusuf ALPER
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Hediye ERGİN
Marmara Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Prof. Dr. Sabri TEKİR
İzmir Demokrasi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Faruk ANDAÇ
Çağ Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Şükran ERTÜRK
Dokuz Eylül Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Mehmet TOP
Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Kadir ARICI
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Afsun Ezel ESATOĞLU
Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Türker TOPALHAN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Onur Ender AŞLAN
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Prof. Dr. Ali GÜZEL
Kadir Has Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Aziz Can TUNCAY
Bahçeşehir Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Zakir AVŞAR
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İletişim Fakültesi

Prof. Dr. Alpay HEKİMLER
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. M. Fatih UŞAN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ufuk AYDIN
İstanbul Aydın Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Oğuz KARADENİZ
Pamukkale Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Gülbiye YENİMAHALLELİ
Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Abdurrahman AYHAN
Kıbrıs İlim Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Aşkın KESER
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Gaye BAYCIK
Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Serpil AYTAÇ
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Cem KILIÇ
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Emel İSLAMOĞLU
Sakarya Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Prof. Dr. Mehmet BARCA
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Prof. Dr. Ali Rıza OKUR
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Doç. Dr. Saim OCAK
Marmara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Süleyman BAŞTERZİ
Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Serdar SAYAN
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Ercüment ÖZKARACA
Marmara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Nurşen CANIKLIOĞLU
Marmara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ali Nazım SÖZER
Yaşar Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Doç. Dr. Sinem YILDIRIMALP
Sakarya Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Prof. Dr. Fevzi DEMİR
Yaşar Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Sarper SÜZEK
Atılım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

19. SAYIDA HAKEMLİK YAPAN AKADEMİSYENLERİN LİSTESİ

REFEREE LIST FOR THIS ISSUE

Prof. Dr. Levent AKIN
Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. İlknur KILKIŞ
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Hamdi EMEÇ
Dokuz Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Yusuf ALPER
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Handan KUMAŞ
Pamukkale Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Furkan EMİRMAHMUTOĞLU
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Murat ATAN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Umur OMAV
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Doç. Dr. Aycan HEPSAĞ
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Prof. Dr. Sibel ATAN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Kamil ORHAN
Pamukkale Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Recep KAPAR
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Şenay ÜÇDOĞRUK BİRECİKLİ
Dokuz Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Serap PALAZ
Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Serdar KURT
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Nurşen CANİKLİOĞLU
Marmara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Faruk SAPANCALI
Dokuz Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Banu METİN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Elif GÖKÇEARSAN ÇİFTÇİ
Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Filiz Elmas SARAÇ
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE
Pamukkale Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Ömer EKMEKÇİ
İstanbul Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ferda YERDELEN TATOĞLU
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Doç. Dr. Ramazan ŞAHİN
Gazi Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. Zeki ERDUT
Dokuz Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Aysen TOKOL
Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Özgür TOPKAYA
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Atilla GÖKÇE
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Suat UĞUR
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Doç. Dr. Özlem YORULMAZ
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Prof. Dr. Banu UÇKAN HEKİMLER
Anadolu Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Handan YOLSAL
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Ömer DORU
Mardin Artuklu Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Cemal İYEM
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Söke İşletme Fakültesi

Doç. Dr. Erdem CAM
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖKTAŞ
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi

Dr. Cihan Serhat KART
Ankara Üniversitesi
Ayaş Meslek Yüksekokulu

19. SAYI DEĞERLENDİRME İSTATİSTİKLERİ*EVALUATION STATISTICS FOR THIS ISSUE*

Toplam gelen makale başvurusu	Number of received manuscript	39
Yayına kabul edilen makale sayısı	Number of accepted manuscript	14
Hakem süreci devam eden makale sayısı	Under consideration	9
Red edilen makale sayısı	Rejected after evaluation	14
Ön inceleme aşamasında red edilen makale sayısı	Rejected before evaluation	2
Makale kabul oranı	Accepted manuscript rate	%35

İnceleme Makalesi – Review Article

3201 Sayılı Kanun’a Göre Yapılacak Yurt Dışı Hizmet Borçlanmasında Aylık Bağlama Koşulları

Granting Pension Conditions of Foreign Service Debt According to the Law Numbered 3201

İştar URHANOĞLU*
ID 0000-0002-3769-9260

Sosyal Güvenlik Dergisi / Journal of Social Security
Cilt: 10 Sayı: 2 Yıl: 2020 / Volume: 10 Issue: 2 Year: 2020
Sayfa Aralığı: 245-258/ Pages: 245-258
DOI: 10.32331/sgd.840553

ÖZ

Yurt dışı hizmet borçlanması ilk kez 1978 yılında 2147 sayılı Kanunla düzenlenmiş, bu Kanun yerini 1985 yılında 3201 sayılı Kanun’a bırakmıştır. Zaman içinde 3201 sayılı Kanun’da çok sayıda değişiklik yapılmıştır. 5510 sayılı Kanun’un hazırlık çalışmaları döneminde ve bu Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun’un ilk halinde 3201 sayılı Kanun’un kaldırılması amaçlanmışken 5754 sayılı Kanun sonrası konunun yeniden 3201 sayılı Kanunla düzenlenmesinde karar kılınmış ve halen yürürlükte olan bu Kanun’da birçok değişiklik yapılmıştır. Ayrıca Yurt Dışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Tebliğ de yürürlüktedir. Yurt Dışı hizmet borçlanması kimi zaman doğrudan yaşlılık ya da ölüm aylığı tahsis talebi için; kimi zaman ise hizmet birleştirmesi için gerekebilmektedir ve her durumda konu en az iki ülke mevzuatını ilgilendirmektedir.

Anahtar Sözcükler: Hizmet borçlanması, yurt dışı hizmet borçlanması, aylık bağlama koşulları, yurda kesin dönüş yapmış olma koşulu

ABSTRACT

Foreign service debt was first regulated in 1978 by the Law numbered 2147, this Law gave place to the Law numbered 3201 on Evaluation of Services Given Abroad by Turkish Citizens In Terms of Social Security in 1985. Over time many amendments have been made to the Law numbered 2147. While in the period of preparatory works of Law numbered 5510 and in the first version of this Law, the Law numbered 3201 was intended to be abolished, after the Law numbered 5754, it was decided to rearrange the issue with Law numbered 3201 and many amendments were made to this Law, which is still in force. In addition, the Communiqué on Borrowing and Evaluation of the Period in Abroad is also in force. Foreign service debt can be required sometimes for old-age or dead pension allotment or sometimes for joining service and in any case, the issue concerns the legislation of at least two countries.

Keywords: Service debt, foreign service debt, conditions of granting pension, condition of definite returning back to the country

Önerilen atıf şekli: Urhanoğlu, İ. (2020). 3201 Sayılı Kanun’a Göre Yapılacak Yurt Dışı Hizmet Borçlanmasında Aylık Bağlama Koşulları. *Sosyal Güvenlik Dergisi (Journal of Social Security)*. 10(2). 245/258

Geliş Tarihi/Received: 05/06/2020 • Güncelleme Tarihi/Revised: 30/11/2020 • Kabul Tarihi/Accepted: 16/12/2020

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, istsarcengiz@hotmail.com

GİRİŞ

Hizmet borçlanması kavramı sosyal güvenlik hukukuna ilişkin bir kavram olup, *hizmet* kelimesi kural olarak çalışılarak geçirilen süreyi, istisnai olarak da çeşitli nedenlerle çalışılmadan geçen süreyi; *borçlanma* kelimesi ise bu sürelerle ilişkin prim borcunun sonradan ödenmek istenmesi üzerine başlayan süreci ifade etmektedir. Hizmet borçlanması kavramına ilişkin olarak öğretide çeşitli tanımlar bulunmaktadır (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2016: 510; Tuncay ve Ekmekçi, 2011: 512; Ocak, 2011: 39). Yargıtay'a göre hizmet borçlanması ise; prim ödemedi geçen sürelerle ait primleri sonradan ödemek suretiyle, bu süreleri prim ödeme gün sayısına ve bazen de sigortalılık süresine eklemeye olanağı veren bir sosyal sigorta işlemidir (Y. HGK, 18.05.2011, 10-311/322).

Hizmet borçlanması, sosyal sigortalara tabi olmayan veya çalışma yapılmadan geçen ve ilgili kanunlarda sınırlı sayı ilkesi dikkate alınarak düzenlenen bir kısım sürelerin, mevzuatta belirtilen koşullar gerçekleştiği takdirde, primlerinin sonradan ödenmesi suretiyle, prim ödeme gün sayısı ve sigortalılık süresi olarak değerlendirilmesini sağlayan bir sosyal sigorta işlemi olarak ifade edilebilir.

1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'den yurt dışına işgücü göçünün başlaması ve yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının sayısının artmasıyla birlikte bu kişilerin sosyal güvenliklerine ilişkin sorunlar da ortaya çıkmıştır (Başterzi, 2002: 271). Bu sorunlar özellikle, uzun vadeli sigorta kolları içinde yer alan yaşlılık sigortasında yoğunlaşmakta olup, yurt dışında çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönen vatandaşlarımızın mülk ilkesi gereği (Sözer, 1998: 631) çalıştıkları yabancı ülke mevzuatında yer alan emeklilik koşullarını sağlayamadıkları için yaşlılık aylığına hak kazanmadan dönmeleri ve eğer yurt dışına çıkmadan önce veya yurda döndükten sonra Türkiye'deki sosyal güvenlik kuruluşlarından birine tabi çalışmaları varsa tek başına bu çalışmalarının da Türk mevzuatına göre yaşlılık aylığına hak kazanmalarını sağlayamaması durumunda ortaya çıkmakta ve bu kişiler sosyal güvenceden yoksun kalma tehlikesiyle karşılaşmaktaydı (Başterzi, 2002: 271; Ergin, 2008: 554; Caniklioğlu ve Canbolat, 2003: 867-868).

Türkiye'deki mevzuatla yabancı ülke mevzuatları arasındaki farklılıklar, bu kişilerin Türkiye'ye döndüklerinde daha önce Türkiye'deki sosyal güvenlik kuruluşlarından birine tabi çalışmalarına ilişkin olarak ödedikleri prim ve kesenekleri geri almak istemeleri sorunu daha da büyütüştür (Tuncay ve Ekmekçi, 2011: 520). Bu sorunu çözmek üzere önce yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının buldukları ülkelerin bazılarıyla ikili Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri imzalanmış ve bu ülkelerde geçen hizmetlerin Türkiye'deki hizmetlerle birleştirilmesi esas kabul edilmiştir (Caniklioğlu ve Canbolat, 2003: 867-868). Ancak birleştirilmiş süreler üzerinden bağlanan kısmi aylıkların tam aylığa çevrilememesi sorununun yanında, sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmayan ülkelerde çalışan veya sosyal güvenlik sözleşmesi yapılan ülkede çalıştığı halde sözleşme kapsamı dışında kalan bazı meslek mensubu Türk vatandaşlarının sosyal güvenlikleri konusundaki sorunlar da devam etmiştir (Uşan, 2009: 256; Tuncay ve Ekmekçi, 2011: 520).

Yurt dışında çalışmakta olan Türk vatandaşlarının durumlarında düzeltme yapmak ve bu kişilerin yurt dışında geçen çalışma sürelerini değerlendirmek¹, anavatanlarındaki sigortalılarla sosyal güvenlikten yararlanma açısından eşit olanaklara kavuşturmak (Okur, 2006: 111) amacıyla 30.05.1978 tarih ve 2147 sayılı Kanun çıkartılarak, ikili veya çok taraflı sosyal güvenlik sözleşmesi yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın, bütün yabancı ülkelerde

¹ Yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının çalıştıkları ülkelerde elde ettikleri sosyal güvenlik haklarının saklı tutularak çifte emeklilik olanağı sağlanmasının ve böylelikle tasarruflarını teşvik etmenin 2147 sayılı Kanun'un çıkarılma nedenleri arasında yer aldığı, bunun yanında bu kişilere borçlanma olanağı sağlanmasının, Hazineye döviz kazandırma aracı olarak da düşünüldüğü yönündeki açıklama için bkz. Başterzi, 2002: 273.

çalışmış ve çalışmakta olan Türk vatandaşlarına, yurt dışında geçen çalışma sürelerinin tamamını borçlanabilme ve sosyal güvenlik sözleşmelerine istinaden, birleştirilmiş hizmet süreleri dikkate alınarak yalnız bir ülke mevzuatı uyarınca kendileri ya da hak sahiplerine aylık bağlananlara (kısmi aylık alanlara) borçlanma yapma ve kısmi aylıklarını tam aylığa çevirme olanağı getirilmiştir (Ergin, 2008: 555).

2147 sayılı Kanun'un, borçlanmaya dayalı olarak aylık tahsis talebinde bulunulabilmesi ve aylık bağlanabilmesi için Türkiye'ye kesin dönüş yapılmış olması koşulunu içermemesi (Manav, 2013: 110; Bilgili, 2008: 149) nedeniyle bu durumun vatandaşlar tarafından istismar edilmesi, bununla birlikte yurt dışında geçen çalışma sürelerinin tamamının borçlanılmasını zorunlu tutması yani kısmi borçlanmaya izin vermemesi (Tuncay ve Ekmekçi, 2011: 520; Kılıçoğlu, 2002: 81)² ve sadece çalışma sürelerinin borçlanılmasına olanak tanınması nedeniyle uygulamada ortaya çıkan sorunların çözümünde yetersiz kalması üzerine (Caniklioğlu ve Canbolat, 2003: 870; Ergin, 2008: 555) 2147 sayılı Kanun'dan yararlananların kazanılmış haklarını saklı tutan 3201 sayılı Kanun³ çıkartılmıştır.

3201 sayılı Kanun, 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 62'nci maddesinde belirtilen, devletin, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının sosyal güvenliklerinin sağlanması için gereken tedbirleri alacağına ilişkin hükmü uyarınca, yurt dışında çalışan veya yurda dönmüş olan Türk vatandaşlarının sosyal güvenliklerini sağlayarak, sosyal güvenlik şemsiyesi altında uzun vadeli sigorta kollarından faydalanma olanağı vermeyi amaçlamaktadır.

2147 sayılı Kanun'dan farklı olarak, 3201 sayılı Kanun m.1, uygulama alanını kişiler bakımından genişleterek, yurt dışında bulunan ev kadınlarını da kapsama almış, yurt dışında çalışmakta iken veya yurda kesin dönüş yaptıktan sonra ölenlerin hak sahiplerinin ve çalıştıkları ülkeyle Türkiye arasında imzalanan sosyal güvenlik sözleşmesine istinaden kısmi aylık bağlananların da borçlanmasına olanak tanımıştır (Başterzi, 2002: 274; Bilgili, 2008: 149; Caniklioğlu ve Canbolat, 2003: 867-868).

Yine 3201 sayılı Kanun'un ilk halinde, yabancı ülkede çalışmaya devam edenler kapsam dışında bırakılmış; yurt dışında geçen sürelerin borçlanılabilmesi ve bu Kanun uyarınca değerlendirilen süreler dikkate alınarak aylık bağlanabilmesi yurda kesin dönüş koşuluna bağlanmıştır (Başterzi, 2002: 274).

3201 sayılı Kanun'un, borçlanma için aradığı yurda kesin dönüş koşulunun uygulamada sorunlar yaratması üzerine, Anayasa Mahkemesinin 12.12.2002 tarih ve 2000/36 Esas – 2002/198 Karar sayılı kararıyla (RG. 25089, 25.04.2003) borçlanma yapılabilmesi için aranan yurda kesin dönüş koşulu iptal edilmiş, 4958 sayılı Kanun m. 56 hükmüyle birlikte 3201 sayılı Kanun m. 3 yeniden düzenlenmiş, 17.04.2008 tarih ve 5754 sayılı Kanun'un 79'uncu maddesiyle yapılan değişiklikle birlikte son şeklini almıştır. Buna karşılık aylık bağlanması için ise yurda kesin dönüş aranmıştır (m.6, A, a).

3201 sayılı Kanun ilk başta, dövizle (dolarla) borçlanma esasını getirmişken, 5754 sayılı Kanunla değişik 5510 sayılı Kanun m. 106 hükmüyle 3201 sayılı Kanun'da geçen "döviz" ibareleri yürürlükten kaldırılmış, böylelikle borçlanmanın Türk Lirası üzerinden yapılması esası benimsenmiştir.

² Bu durumun yargıya intikal etmesi üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 29.12.1983 tarih ve 1983/6127 Esas – 1983/6970 Karar sayılı kararıyla, 2147 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin kısmi borçlanmayı önlediği şeklinde yorumlanmasına olanak olmadığını, çalışanların sosyal güvenlikten yararlanmalarına ilişkin asgari koşulların sigortalılar aleyhine yorum yoluyla ağırlaştırılmasının olanaksız olduğunu belirtmiştir.

³ Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 3201, Kabul Tarihi: 8/5/1985, Yayımlandığı R. Gazete: Tarih: 22/5/1985, Sayı: 18761, Yayımlandığı Düstür: Tertip: 5. Cilt : 24. Sayfa : 401.

I- 3201 SAYILI KANUN'A GÖRE YAPILACAK YURT DIŞI HİZMET BORÇLANMASI

Yurt dışı hizmet borçlanmasının amacı uzun yıllar boyunca yurt dışında çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönen ve gerek buldukları ülke ve gerek Türk mevzuatına göre uzun vadeli sigorta kollarından yararlanma olanağını kazanamayan kişileri sosyal güvenceye kavuşturmaktır (Bilgili, 2008: 149).

Anayasanın 60'ncı maddesinde, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve Devletin bu güvenliği sağlayacak tedbirleri alarak teşkilatı kuracağı belirtildikten sonra 62'nci maddesinde Devlet'in yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının sosyal güvenliklerinin sağlanması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alacağı belirtilmiştir. Bu amaçla uluslararası ikili sosyal güvenlik sözleşmeleri ve kanunlarla düzenlemeler yapılmaktadır (Çavuş, 2015: 39).

Bir ülkede prim ödenerek geçen süreler dolayısıyla kazanılan hakların diğer ülkede de korunması amacıyla yapılan çalışmalar sonrasında çeşitli ikili sosyal güvenlik sözleşmeleri akdedilmiş ve taraf ülkelerde geçen sigortalılık sürelerinin birleştirilmesi esas kabul edilmiştir (Kurtuluş ve Sarıoğlu, 1992: 173).

İkili sosyal güvenlik sözleşmelerinde düzenlenmeyen hususların bulunması ve kimi ülkelerle sosyal güvenlik sözleşmesini imzalanmaması nedeniyle (Yuvalı, 2015: 189), yurt dışındaki Türk vatandaşlarının buradaki sürelerinin sosyal güvenlikleri açısından değerlendirilmesi konusunun ciddi sorun oluşturması üzerine önce 2147 sayılı Kanun çıkartılmıştır, yukarıda da belirtildiği gibi bu Kanun sorunların çözümünde yetersiz kalınca 3201 sayılı Kanun çıkartılmıştır. Ardından 3201 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine dayanılarak 15.09.1985 tarih ve 18869 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında 3201 sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliği çıkartılmış ancak daha sonra 06.11.2008 tarih ve 27046 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yurt Dışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ile önceki Uygulama Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Bahsi geçen Yönetmelik hükümleri 06.11.2008 tarihinde yürürlüğe girmiş olsa da geçici m. 7 hükmü uyarınca, 08.05.2008 tarihinden itibaren yapılan başvurular hakkında bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaktadır. Yine konuya ilişkin olarak Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından çıkartılan 08.06.2011 tarih ve 2011/48 sayılı Genelge ile yurt dışı borçlanma ve tahsis işlemlerine ilişkin Kurum uygulamaları ayrıntılarıyla düzenlenmiştir. 3201 sayılı Kanun'un bazı maddelerini değiştiren ve Kanun'a yeni maddeler ekleyen 6552 sayılı Kanunla getirilen değişikliklere ilişkin usul ve esasları belirleyen 29.09.2014 tarih ve 2014/27 sayılı Genelge çıkartılmıştır (Yuvalı, 2015: 189). 06.11.2018 tarihli ve 2018/38 sayılı Genelgede yurt dışı borçlanmasında tahsis işlemleri açıklığa kavuşturulmuş ve son olarak 3201 sayılı Kanun'un bazı maddelerini değiştiren ve Kanun'a yeni geçici madde ekleyen 7186 sayılı Kanunla getirilen değişikliklere ilişkin usul ve esasları belirleyen 15.08.2019 tarih ve 2019/16 sayılı Genelge çıkartılmıştır.

II- AYLIK BAĞLAMA KOŞULLARI

A- Genel Olarak

Borçlanılan prim, kesenek ve karşılıklarının ödenmesi sonucu, sigortalının aylığa hak kazanması durumunda kendisine aylık bağlanır. 3201 sayılı Kanun'un 6'ncı ve Yönetmeliğin⁴ 13'üncü maddesinde sigortalıya aylık bağlanmasının koşulları

⁴ Yurt Dışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, RG. 06.11.2008, S.27046.

düzenlenmiştir. Buna göre; sigortalıya aylık bağlanabilmesi için sigortalının yurda kesin dönüş yapmış olması, tahakkuk ettirilen borcun tamamının ödenmiş olması, 5510 sayılı Kanunla mülga kanunların yürürlükteki hükümlerine veya sosyal güvenlik kanunlarına göre aylığa hak kazanılmış olması ve kuruma yazılı başvuruda bulunulması şarttır.

Bu koşullardan herhangi birinin eksik olması durumunda sigortalıya aylık bağlanmaz. Kanun koyucu her ne kadar 12.12.2002 tarihli Anayasa Mahkemesinin iptal kararı üzerine borçlanma başvurusunda bulunmak için yurda kesin dönüş şartını aramıyor olsa da sigortalıya aylık bağlanması için yurda kesin dönüş yapmış olması şarttır⁵.

Sigortalıya yurt içi çalışmalarından dolayı aylık bağlanmışsa, bu durumda yurt dışı hizmet borçlanmasından dolayı ikinci bir aylık bağlanması söz konusu olmaz⁶. 3201 sayılı Kanun'un öngördüğü koşulların yerine getirilmesi tek başına yeterli değildir. Kanun'un öngördüğü koşulların yerine getirilmesinin yanında, 5510 sayılı Kanunla mülga kanunların yürürlükteki hükümlerine veya sosyal güvenlik kanunlarına göre aylığa hak kazanılmış olması, prim ve gün sayısı gibi koşulların da tamamlanması gerekmektedir. Tüm koşulları yerine getirenlerin aylıkları 3201 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi gereği, yazılı istek tarihini takip eden aybaşından itibaren başlatılmak üzere 31/05/2006 tarihli 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, eğer sigortalı 506 sayılı Kanun'un geçici 20'nci maddesi kapsamında sigortalı ise ilgili sandık hükümlerine göre bağlanacaktır.

3201 sayılı Kanun'un 1. maddesinde ev kadınlarını da kapsamına almıştır. Yönetmeliğin 2'nci maddesinde, yönetmeliğin, ikili veya çok taraflı sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış olup olmadığına bakılmaksızın yabancı bir ülkede geçen sigortalılık veya ev kadını sürelerinde ve borçlanma talep tarihinde Türk vatandaşı olanları kapsayacağı düzenlenmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumunun 2011/48 sayılı Genelgesinde bu yeni düzenleme ile borçlanılan süreler istinaden aylık talebinde bulunmada ve aylık alma süresinde Türk vatandaşı olma şartının kaldırıldığını belirtilmiştir. Görüldüğü gibi Kanunda ve Yönetmelikte Türk vatandaşı olunmasına ilişkin olarak aranılan koşul, yabancı bir ülkede geçen sigortalılık veya ev kadını sürelerinde ve borçlanma talep tarihi ile sınırlı tutulmuş, aylık bağlanması ya da aylığın ödenmesi sırasında Türk vatandaşlığı aranmamıştır. Bu hususa 2011/48 sayılı Genelgede de ayrıca vurgu yapılmıştır (Genelge m.1.1). Bu nedenle yurt dışı sürelerini borçlanılanların gerek aylık talebinde buldukları tarihte gerekse aylık aldıkları sürede, Türk vatandaşlığını kaybetmeleri durumunda aylıkları kesilmeyecektir. Bununla birlikte, Türk vatandaşlığını kaybettiklerinden dolayı eski Yönetmelik hükümlerine göre aylıkları bağlanmayan veya aylığı bağlandıktan sonra Türk vatandaşlığını kaybetmesi nedeniyle aylıkları durdurulan veya kesilenlerin 08.05.2008 tarihinden sonra yaptıkları veya yapacakları tahsis başvuruları üzerine aylıkları, taleplerini takip eden aybaşından itibaren bağlanacaktır. Türk vatandaşı olmadıkları için ölüm aylığı talepleri reddedilen hak sahipleri hakkında da aylığa hak kazanmaları halinde, aynı esaslara göre işlem yapılacaktır (2011/48 sayılı Genelge m.5).

B- Yurda Kesin Dönüş Yapmak

3201 sayılı Kanun'un 6/A-(a) bendinde, bu Kanun'a göre borçlanılan yurt dışı hizmet sürelerine istinaden aylık bağlanabilmesi için, yurda kesin dönüş yapmış olma şartı bulunmaktadır. Bu koşulun Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla açılan davada, Anayasa Mahkemesi 2002 yılında, aylığa hak kazanmak için 3201 sayılı Kanun ile yurt dışında

⁵ Yargıtay 2009 yılında, yurda kesin dönüş yapıp yapılmadığı araştırılırken özellikle Alman sigorta merciinden veya SSK Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Daire Başkanlığından, yurt dışı çalışmalarını gösterir hizmet cetvelinin celbi ile araştırma yapılması gerektiğine karar vermiştir (Yargıtay 10. HD, T.16.04.2009, E. 2008/739, K. 2009/7512).

⁶ "...davacının bu tarihi takip eden aybaşı olan 01.02.2004 tarihinde yurtiçi çalışmaları ve 3201 sayılı yasa gereğince yaşlılık aylığına hak kazandığı açık ise de bir sigortalının aynı anda iki ayrı sosyal güvenlik kurumundan yaşlılık aylığı almasına yasaca cevaz verilmediğinden..." (Yargıtay 21. HD, T.03.12.2007, E. 2007/162, K. 2007/21687).

çalışanların hizmetlerinin sosyal güvenlikleri yönünden değerlendirilerek yaşlılık aylığı tahsis edilebilmesinin yurda kesin dönüş koşuluna bağlanmasında, sosyal güvenlik kurumlarının aktüeryal dengeleri ve 65. maddedeki mali kaynakların yeterliği ölçütünün gözetildiği ve kuralın Anayasa'nın 10., 60. ve 65. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna varmıştır (12.12.2002 tarih ve 2000/36 E. ve 2002/198 K. sayılı kararıyla).

Öte yandan Kanun'da, yurda kesin dönüş yapma kavramı tanımlanmamıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bir kararında yurda kesin dönüş yapma; yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının çalışma hayatına yönelik tüm ilişkilerini gerek çalışma işyerleri ve gerekse ilgili olduğu tüm sosyal güvenlik kuruluşları yönünden sona erdirerek yerleşmek ve sosyal güvenliklerini de burada sağlamak üzere anavatanına dönüş yapması şeklinde tanımlanmıştır (Y.HGK, T.22.04.1998, 1998/21-284, 1998/300). Aynı şekilde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu vermiş olduğu bir başka kararında yurt dışından işsizlik yardımı alınmasının ilgili ülkede ikamet edildiğine ve yurda kesin dönüş yapılmadığına dair güçlü bir kanıt ve karine oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır (Y.HGK, T.22.10.1997, 1997/10-588, 1997/857; Başterzi, 2002: 279). Yargıtay da 2012 yılında vermiş olduğu bir kararında (Y. 10. HD, 16.01.2012, 8373/224); kesin dönüş ifadesinin, mutlak anlamda, yurt dışında bulunduğu ülkeden Türkiye'ye döndükten sonra tekrar yurt dışına çıkış yapmama şeklinde değerlendirilemeyeceğini, ikamet şartına bağlı olmayan nitelikte sosyal sigorta veya sosyal yardım ödeneği alanlara, anılan koşulun gerçekleştiğinin kabulü ile aylık bağlanabileceğini, aksi yöndeki düşüncenin Anayasanın 23. maddesi ile güvence altına alınmış olan *yerleşme ve seyahat hürriyetine* aykırılık oluşturacağını vurgulamıştır (aynı yönde bkz. Y. 10. HD, 19.10.2010, 9689/13985; Y. 10. HD, 24.01.2012, 10344/866; Y. 10. HD, 29.01.2015, 2014/1763, 2015/1449; Y. 21. HD, 22.01.2015, 2014/389, 2015/971).

Öğretide de yurt dışından işsizlik sigortası yardımı gibi herhangi bir sosyal yardımın alınması ve bu durumun o ülkede bulunmayı zorunlu kılması ve işçinin o ülkede çalışma arzusunun devam ettiğini göstermesi nedeniyle, kişinin yurda kesin dönme iradesi bulunmadığını ortaya koyduğu ifade edilmektedir (Başterzi, 2002: 275, 284-292; Kılıçoğlu, 2002: 88-89).

Öğretide *Arıcı*, yurda kesin dönüş için ikametgahın Türkiye'ye nakledilmesi ve hayatı Türkiye'de devam ettirme iradesinin varlığının şart olduğunu savunmuştur (Arıcı, 2010: 306-307).

Sözer, kesin dönüşün, yaşamın ağırlık alanının tek bir ülkeye taşınması olarak değerlendirilebileceğini belirterek, yurt dışında işsizlik yardımı alınmasının Türkiye'de borçlanma yoluyla yaşlılık aylığı bağlanmasına engel olmaması, hatta kesin dönüş koşulunun 3201 sayılı Kanun'dan çıkartılması gerektiği görüşünü savunmuştur (Sözer, 2000: 270-271; Başterzi, 2002: 283).

Öğretide *Tuncay/Ekmekçi*'ye göre, yurda kesin dönüş, bir kimsenin gerek yıllarca yaşadığı ve çalıştığı yabancı ülkeyle gerekse o ülkede yaşayan ailesiyle her türlü ilişkilerini koparması ve yurda çıkış yaşağı konulması anlamına gelmemektedir. Zira yazarlara göre 3201 sayılı Kanun'un amacı, sigortalının yurt dışından yardım alıp almadığına bakılmaksızın sigortalılara borçlanma suretiyle yurt içinde sosyal güvenlik yardımı sağlamaktır. Yine bu görüşe göre yurda kesin dönüş yapan bir kişiye yurt dışından aylık veya yardım verilmesi, yabancı ülke mevzuatını ilgilendiren bir konu olduğundan, bu durum Türk sosyal güvenlik kurumunun malvarlığında sebepsiz bir eksilmeye yol açmamaktadır (Tuncay ve Ekmekçi, 2011: 464-465).

Kılıçoğlu ise, 3201 sayılı Kanun'da kesin dönüşün açık tanımı yapılmadığından, kati bir yoruma gidilmemesi gerektiği görüşündedir. Kişinin yabancı ülkede eylemleri bir çalışması yoksa, Türkiye'ye dönüş iradesi beyanına bağlı olmalıdır (Kılıçoğlu, 2002: 88-89).

Çolak'a göre; kesin dönüş kavramı, yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının çalışma hayatına yönelik tüm ilişkilerini gerek çalıştığı işyerleri ve gerekse ilgili olduğu tüm Sosyal Güvenlik kuruluşları yönünden sona erdirerek yerleşmek ve sosyal güvenliklerini de burada sağlamak üzere anavatana dönüş yaptığını ifade eder (Çolak, 2003: 11-15).

Kanaatimizce kesin dönüş kavramı, mutlak anlamda yurt dışında bulunduğu ülkeden Türkiye'ye döndükten sonra tekrar yurt dışına çıkış yapmama şeklinde değerlendirilmemeli, kişinin yurt dışında çalışmasını sonlandırması ve ikametini Türkiye'ye nakletmesi halinde kesin dönüş yapmış olduğu kabul edilmelidir.

Yönetmelik madde 4/1-d bendinde yurda kesin dönüş, aylık tahsis talebinde bulunanların yurt dışındaki çalışmalarının sona ermesi, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamaları durumu şeklinde tanımlanmıştır. Tanımda geçen sosyal sigorta ve sosyal yardım ödeneği, 2011/48 sayılı Genelgenin 3. bölüm, 1.1 maddesinde açıklanmıştır. *Sosyal sigorta ödeneğinden*, çalışma yaşamı süresince karşılaşılan hastalık, iş kazası, meslek hastalığı veya işsizlik gibi riskler nedeniyle iş göremezlik veya işsizlik gibi adlar altında yapılan ödenekler anlaşılmalıdır. *Sosyal yardım ödeneği* ise, bulunulan ülke mevzuatı kapsamında geçimlerini sağlayacak hiçbir geliri olmayan veya mevcut gelirleriyle geçimlerini sağlamakta güçlük çeken kişilerin asgari geçim düzeyiyle sınırlı olmak üzere geçimlerinin sağlanması amacıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından muhtaçlık durumuna ve süresine göre ödenen, ikamet şartına bağlı nakdi yardımları ifade etmektedir. Her iki ödenek de ikamete dayalıdır. Bu sebeple adı geçen Genelgenin anılan maddesinde ikamet şartına bağlı olmayan bu nitelikteki sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanlara diğer şartları da taşınması halinde aylık bağlanabileceği belirtilmiştir.

06.11.2008 tarihinde yürürlüğe giren Yurt Dışı Borçlanma Yönetmelik madde 4/1-d bendinde kesin dönüş kavramı tanımlanarak bu konudaki tartışmalara son verilmiştir. Buna göre kesin dönüş, aylık bağlanması için başvuruda bulunanların yurt dışındaki çalışmalarının sona ermesini, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamaları durumunu ifade etmektedir.

Kanaatimizce de yurda kesin dönüş yapılmış olması için, ikametini Türkiye'de bulunması gerektiği görüşümüzden hareketle, ikamet dayalı sosyal sigorta veya sigorta ödeneği alan kişilerin yurda kesin dönüş yapmış olduğu kabul edilmemelidir.

Yurt dışı hizmet borçlanmaları dikkate alınarak aylık bağlanması talebinde bulunan sigortalılar adına, yurt dışında ikamet ettikleri ülke mevzuatında aranılan yaş şartının oluşacağı tarihe kadar, fiilen bir iş yerinde çalışmadıkları halde buldukları ülkelerde adlarına prim yatırılması mümkündür. Bu kimselerin aylık bağlanmasında aranan yurt dışında çalışmama şartını ortadan kaldıran bir durum söz konusu olmadığından, bu ülkede prim ödenen söz konusu sürelerdeki Kanun'a göre aylık talepleri geçerli sayılacak, aylık bağlandıktan sonra bu şekilde prim ödeme halinin başlaması durumunda da aylıklar kesilmeyecektir.

2011/48 sayılı Genelgede 2012/24 sayılı Genelge'nin *Kazanılmış Haklar* başlıklı 5. maddesine göre, bu Genelgenin yayınlandığı tarihten önce, aylık alanlar ile aylık bağlama işlemleri devam edenlerin aynı zamanda kısa süreli çalışmalarının bulunması halinde aylıklarının ödenmesine kazanılmış hak olarak devam edilecektir. Ancak kısa süreli çalışmalarını devam edenlerin çalışmalarını sonlandıracakları veya ara verecekleri tarihe

kadar kazanılmış hakları korunacak olup yeniden kısa süreli çalışmaya başlamaları halinde bu tarih itibarı ile aylıkları kesilecektir. Bu hususa ilişkin bir uyuşmazlıkta, yerel mahkeme bu kimseler için daimi iş göremezlik durumunda erken emeklilik aylığı ödenirken adlarına ödenen primlerin, yasal mevzuat gereği ödenen bir prim olduğu, bu gibi kimseler için yurda kesin dönüş koşulunun yerine getirilmediğinden bahsedilemeyeceği şeklindeki kararı, Yüksek Mahkeme tarafından da onanmıştır (Ankara 3. İŞ M, 19.12.2012, 1150/1035; Y.10.HD, 14.03.2013, 3181/4773).

Yargıtay 10. ve 21. Hukuk Daireleri, yurt dışında çalışılması ve yurt dışında işsizlik veya hastalık yardımı türünde sosyal yardım alınması halinde kesin dönüş yapılmadığını kabul etmektedir ve aylık bağlanması mümkün görmemektedir. Nitekim 3201 sayılı Kanun ve uygulama yönetmeliğinde bu yönde bir hüküm bulunmamaktadır (2011/48 s. Genelge 2).

2147 sayılı Kanun kapsamında borçlanılan süreler istinaden aylık bağlanabilmesi için, yurda kesin dönüş yapılması gerekmemektedir. Bu sebeple, 2147 sayılı Kanun'a göre, aylık bağlanmasından sonra yurt dışında çalışılması veya ikamete dayalı sosyal yardım alınması ise aylığın kesilmesi nedeni değildir. Nitekim Yargıtay da 2007 tarihli bir kararında aynı sonuca varmıştır (Y. 10. HD, 21.05.2007, 18998/8331).

Yurda kesin dönüş koşulu, yalnızca 3201 sayılı Kanun kapsamında borçlanılan süreler dikkate alınarak bağlanan aylıklar bakımından aranan bir koşuldur. Bu sebeple sigortalının yurt içinde geçen hizmet süreleri ve 2147 sayılı Kanun kapsamındaki borçlanma süresi ile birlikte aylığa hak kazanma koşulları sağlanıyorsa, yurda kesin dönüş yapılmadığı gerekçesiyle aylığı iptal edilememelidir. Ancak Kurum uygulamasında, 2147 ve 3201 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılan borçlanma ve yurt içi hizmetleri dikkate alınarak, aylık bağlanan kişilerin, kesin dönüş koşulunu yerine getirmediğinin tespit edilmesi halinde, aylıkları iptal edilerek, kendilerine iptal tarihine kadar ödenen tüm aylık tutarlarına ilişkin yersiz ödeme çıkartılmaktadır. Kurum, bu iptal ve yersiz ödeme işlemini yaparken, kişinin 3201 sayılı Kanun kapsamındaki borçlanması dikkate alınmadan 2147 sayılı Kanun kapsamında borçlanma ile kazandığı süreler ile yurt içi hizmet sürelerine istinaden aylığa hak kazanıp kazanmadığı yönünde herhangi bir inceleme yapmamaktadır. Açılan davalar üzerine Yargıtay, bizce de isabetli olarak kesin dönüş şartı yerine getirilmediği takdirde, 3201 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılan borçlanma dikkate alınarak aylığa hak kazanılması mümkün olmamakla birlikte, 2147 sayılı Kanun kapsamında yapılan borçlanmayla aylığa hak kazanılması için kesin dönüş koşulu aranmadığından, 2147 sayılı Kanun ve yurt içi hizmetleri dikkate alınarak aylığı hak kazanılıyorsa aylıkların geçerli olduğu; yersiz ödemenin de yalnızca 3201 sayılı Kanun kapsamında kazanılan hizmet süresi nedeniyle aylık miktarında meydana gelen artış dikkate alınarak belirlenmesi gerektiği yönünde kararlar vermiştir (Y. 10. HD, 21.05.2007, 18998/8331).

Gerek borçlanma yapılabilmesi ve gerekse aylık bağlanması için aranan kesin dönüş koşulunun Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmuş, borçlanma için aranan kesin dönüş koşulu Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmiş (AYM, T.12.12.2002, E.2000/36, K.2002/198, R.G. 25089) ancak aylık bağlanması için aranan kesin dönüş koşulunun iptal başvurusu reddedilmiştir (Güzel/Okur/Canıklıoğlu, 2016: 510vd.; Bilgili, 2008: 155). Dolayısıyla borçlanma yapılırken aranan kesin dönüş koşulu aylık bağlanması için geçerliliğini sürdürdüğünden kesin dönüş yapmış olsun veya olmasın borçlanma olanağından yararlanabilecek olan kişilere kesin dönüş yapmadıkları sürece aylık bağlanamayacaktır.

2018/38 sayılı Emeklilik İşlemleri Genelgesinde, 3201 sayılı Kanun uyarınca borçlanma yaparak kesin dönüş yaptığını beyan etmek suretiyle aylık bağlanması için başvuruda

bulunan kişilerin beyanlarının esas alınarak aylık bağlama işlemlerinin yapılacağı belirtilmiştir.

3201 sayılı Kanun'a göre yurt dışı sürelerini borçlanana aylık bağlanmasında, öncelikle yurt dışındaki çalışmaları ve varsa ikamete dayalı sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneklerinin sona ermesi şartı aranmaktadır. Ancak bu durum, kesin dönüş ifadesini hiçbir şekilde mutlak anlamda yurt dışında bulunduğu ülkeden Türkiye'ye döndükten sonra tekrar yurt dışına çıkış yapmama şeklinde değerlendirme manasına gelmez. Nitekim Yargıtay'a göre de arızı çıkışlar yurda dönülmediği sonucunu yaratmaz (Y.HGK, T.11.02.1998, E.1998/10-16, K.1998/99).

Durum bu olmakla beraber yurt dışı hizmet borçlanması talebinde bulunmak için kesin dönüşe gerek yoktur; kesin dönüş aylık tahsis talebi için gereklidir (Y. 21. HD, T.16.04.2015, E.2015/7063, K.2015/8214). Belirtelim ki, yurt dışında uzun süre kalmak kesin dönüşün ihlali ve giderek bağlanmış aylığın kesilmesi için geçerli bir sebep değildir (Y. 10. HD, T.13.04.2015, E.2014/25404, K.2015/7052).

Ancak sigortalının, aylığın başlangıç tarihi itibarıyla yurt dışında çalışmalarını sürdürdüğü veya ikamete dayalı sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almaya devam ettiğinin tespit edilmesi durumunda aylık bağlanmaz. İkamet şartına bağlı olmayan sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanlara diğer şartlarla aylık bağlanabilecektir (2011/48 sayılı Genelge 1.1).

Yönetmeliğin 14'üncü maddesinin yedinci fıkrasında "*Bu yönetmeliğin uygulamasında, evli ya da birlikte yaşayan çiftler için ödenen sosyal yardımlar her iki eş içinde ödeniyor gibi kabul edilir*" hükmü ile sosyal yardım kavramı genişletildiğinden yurt dışında borçlanma kapsamında süreleri bulunanların eşlerinin sosyal yardım niteliğinde ödenek alması durumunda yurda *kesin dönüş* şartı gerçekleşmeyecek ve bu durumda olanlara malullük ve yaşlılık aylığı bağlanmayacaktır (2011/48 sayılı Genelge 1.1).

Sosyal Güvenlik Kurumunun yurt dışı borçlanma ve tahsis işlemlerine ilişkin 08.06.2011 tarihli ve 2011/48 sayılı Genelgesinde *Yurt Dışı Borçlanma İşlemleri* başlıklı ikinci bölümünün 1.2.1. *Sigortalılık süreleri* alt başlığının 4'üncü paragrafında; borçlanmaya esas hizmet cetvellerinde bildirilen sigortadan muaf cüzi çalışma sürelerinin (kısa süreli çalışma) tamamının, başvuru sahibinin kısmi borçlanma hakkı saklı kalmak kaydıyla borçlanma kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir. Buna mukabil *Tahsis İşlemleri* başlıklı üçüncü bölümünün 1.1. *Yurda kesin dönüş yapmak* alt başlığının 3'üncü maddesinde ise kısa süreli çalışmanın, çalışma kapsamı dışında tutularak tahsis işleminin sonuçlandırılacağı talimatlandırılmıştır. Söz konusu durum Kurum tarafından yeniden değerlendirilmiş ve konu ile ilgili olarak 28.06.2012 tarihli ve 2012/24 sayılı Genelge yayımlanmıştır. Genelgeye göre; sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle ya da borçlandıkları yurt dışında geçen sigortalılık süreleri dikkate alınarak aylık bağlanması talebinde bulunacaklardan, aylığın başlangıç tarihi itibarıyla yurt dışında kısa süreli çalışmalarını sürdürdükleri tespit edilenlerin taleplerinin, yurt dışındaki çalıştığı işten ayrılma ve yurda kesin dönüş yapma şartını yerine getirmemeleri sebebiyle reddedileceği düzenlenmiştir.

Sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle ya da borçlandıkları yurt dışında geçen sigortalılık süreleri dikkate alınarak aylık bağlanandan, aylığın başlangıç tarihi itibarıyla yurt dışındaki kısa süreli çalışmalarının sona ermediği tespit edilenlerin aylıkları, yurt dışındaki çalıştığı işten ayrılma, yurda kesin dönüş yapma şartları yerine gelmediğinden başlangıç tarihinden itibaren iptal edilecektir.

Aylık bağlanmış olanlardan, yeniden yurt dışında kısa süreli çalışmaya başladıklarının çalıştıkları sırada ya da daha sonra tespit edilmesi halinde bunların aylıkları, kısa süreli çalışmaya başladıkları tarihte kesilecektir. Bu kişilere yapılan yersiz ve fazla ödemeler 5510 sayılı Kanun'un 96'ncı maddesine göre geri alınacaktır. Çalışmanın sona ermesi kaydıyla yapılacak olan yeni tahsis talebine göre, varsa aylıklarda meydana gelen artışlar da uygulanmak suretiyle çalışmanın sona erdiği tarihi takip eden ödeme dönemi başından geçerli olmak üzere aylıklar yeniden ödenmeye başlanacaktır. Yurt dışında kısa süreli çalışıldığı, çalışmanın sona erdiği tarihten sonra tespiti halinde ise aylıkların ödenmesine kesilmeksizin devam edilecektir. Yurt dışında kısa süreli çalıştıkları için aylıkları kesilenlerin, kısa süreli çalışmalarını borçlanmak istemeleri durumunda ise 3201 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi (A) fıkrasına göre işlem yapılacaktır (2012/24 sayılı Genelge 3). Son olarak 2012/24 sayılı Genelgede, Genelgenin yayımlandığı tarihten önce, aylık alanlar ile aylık bağlama işlemleri devam edenlerin aynı zamanda kısa süreli çalışmalarının bulunması halinde aylıklarının ödenmesine kazanılmış hak olarak devam edileceği de belirtilmiştir.

C- Borcun Tamamını Ödemek

Yurt Dışı Borçlanma Yönetmeliği m. 4/1-(a) bendinde, borcun tamamının ödenmesi, aylık başvurusundan önce en az aylığa hak kazanmaya yetecek süreye karşılık ödenen tutar olarak tanımlanmıştır. 3201 sayılı Kanunla kısmi borçlanmaya izin verildiği için borçlanma tutarının ilgiliye tebliğ tarihinden itibaren üç aylık süre içinde ödenen kısma karşılık gelen süreler borçlanma kapsamında değerlendirilmekte olup, eğer bu süreler de aylığa hak kazanmak için yeterli ise borcun tamamı ödenmiş sayılmaktadır (Manav, 2013: 122).

Yönetmeliğin 10'uncu maddesinin altıncı fıkrasında, borcun tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içinde ödenmemesi halinde, borçlanma işleminin geçersiz sayılacağı belirtilmiştir. Düzenlemeye göre, üç aylık süre içerisinde borcun bir kısmının ödenmesi halinde, borçlanma, ödenen miktara isabet eden süre için geçerli sayılacaktır. Borcun bir kısmını veya tamamını ödemeyenlerin, bu sürelerinin 3201 sayılı Kanun'a göre değerlendirilmesi, yeniden yazılı başvuruda bulunmaları ve tahakkuk eden borç miktarını süresi içinde ödemeleri şartına bağlanmıştır.

Yönetmeliğin her iki hükmü birlikte değerlendirildiğinde *borcun tamamının ödenmesi* ibaresinin mutlak anlamında kullanıldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Aylık bağlanması için tebliğ edilen borcun tamamının ödenmesi şartının aranmasına imkân bulunmamaktadır. Bu durumda, aylığa hak kazanmaya yetecek prim gün sayısına isabet eden miktarda ödeme yapılması, bu şartın yerine getirilmesinde yeterli olacaktır. Aylık bağlamaya yetecek prim gün sayısı kadar ödeme yapmayanlara ise aylık bağlanmayacaktır (2011/48 sayılı Genelge 1.2).

D- Sosyal Güvenlik Kanunlarına Göre Aylığa Hak Kazanmak

Yurt Dışı Borçlanma Yönetmeliği m. 13/1-(c) bendi uyarınca, 3201 sayılı Kanun kapsamında borçlanılarak değerlendirilen sürelerin aylık bağlanmasında dikkate alınması için 5510 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan (506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı) kanunların yürürlükte bulunan hükümleri veya sosyal güvenlik kanunlarına göre aylık bağlanmasına hak kazanılmış olması gerekmektedir (Manav, 2013: 122).

3201 sayılı Kanun kapsamında borçlandırılan yurt dışı süreleri ülkemizde yürürlükte bulunan sosyal güvenlik kanunlarına göre aylığa hak kazanılmasında değerlendirilmektedir. *Sosyal güvenlik kanunları* deyiminden 5510 sayılı Kanun'un uzun vadeli sigorta kollarına ilişkin hükümlerinin yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayı başından önce yapılan tahsis başvuruları

için 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlar, bu aybaşından sonra yapılan veya yapılacak tahsis başvuruları için ise 5510 sayılı Kanun anlaşılmalıdır. Yurt dışı sürelerini borçlanıp 2008 yılı Ekim ayı başından önce tahsis başvurusunda bulunanların aylığa hak kazanma şartları 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanun'un hükümlerine, 2008 yılı Ekim ayı başından sonra tahsis başvurusunda bulunanların aylığa hak kazanma şartları ise 5510 sayılı Kanun ve bu Kanunla mülga kanunların aylık bağlama şartlarını belirleyen geçici hükümlerine göre belirlenecektir (2011/48 sayılı Genelge 1.3).

08.09.1999 tarihinden önce sigortalı olanlar için 5510 sayılı Kanunla mülga sosyal güvenlik kanunlarında 4447 sayılı Kanunla düzenlenen emeklilikte kademeli geçiş sürecine ilişkin maddeler yürürlükte bırakıldığından, bunlardan yurt dışı sürelerini borçlananların aylığa hak kazanma şartları da sosyal güvenlik kanunlarının ilgili geçici maddesi hükmüne göre tespit edilecektir.

5510 sayılı Kanun'un geçici 2'inci maddesinin son fıkrasına göre, sigortalılıkları 2008 yılı Ekim ayı başından önce başlayan ve Kanun'a göre tahsis talebinde bulunanlardan birden çok sosyal güvenlik kuruluşuna ya da sigortalılık haline tabi hizmeti olanların yaşlılık aylığına hak kazanma koşulları son yedi yıllık fiili hizmet içinde en fazlasının geçtiği, eşit olması halinde son defa tabi olduğu, malullük ve ölüm aylığına hak kazanma koşulları ise son defa tabi olduğu mevzuata göre belirlenecektir.

5510 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesinin altıncı fıkrasına göre 2008 yılı Ekim ayı başından sonra ilk defa sigortalı sayılanlardan 5510 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinden birden fazlasına tabi olarak çalışmış olanların yaşlılık aylığı bağlanma taleplerinde, en fazla sigortalılığın geçtiği sigortalılık hali, hizmet sürelerinin eşit olması ile malullük ve ölüm halleri ile yaş haddinden re'sen emekli olma, süresi kanunla belirlenen vazifelere atanma veya seçilme ve bağlı oldukları sigortalılık halinin kanunla değiştirilmesi durumunda ise son sigortalılık hali esas alınacaktır (2011/48 sayılı Genelge 1.3).

E- Kuruma Yazılı Başvuruda Bulunmak

3201 sayılı Kanun m. 6/1-A-(c) bendinde yazılı başvuruda bulunulması koşulundan bahsedilmekte ise de nereye başvurulacağı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Yurt Dışı Borçlanma Yönetmeliği m. 13/1-(ç) bendinde Kuruma yazılı başvuru yapılması gerektiği belirtilmiş olup, Yönetmelik m. 4/1-(f) bendinde Kurumun, Sosyal Güvenlik Kurumu olarak tanımlanmış olduğu ve 5502 sayılı Kanunla birlikte Sosyal Sigortalar Kurumu, T.C. Emekli Sandığı ve Bağ-Kur'un ortadan kaldırılarak Sosyal Güvenlik Kurumu kurulmuş olduğu dikkate alındığında, 3201 sayılı Kanun uyarınca borçlanılan süreler istinaden aylık bağlanması amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumuna yazılı olarak başvurulması gerektiği kabul edilmelidir.

Yönetmeliğin 13'üncü maddesi gereği, yurt dışında geçen sürelerini borçlandıktan sonra tahsis talebinde bulunanlardan başvuru sırasında *Tahsis Talep ve Beyan Taahhüt Belgesi*, *3201 Sayılı Kanun'a Göre Aylık Talebinde Bulunanlara Mahsus Beyan ve Taahhüt Belgesi* ve yurt dışında çalıştıkları işten ayrıldıklarını, yurt dışında ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneğinin sona erdiğini gösterir bir "*hizmet belgesi*" alınacaktır. Bugüne kadar yapılan uygulamalarda aylık talebinde bulunanların çalıştıkları işyerinden ayrıldıklarını, yurt dışında ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneğinin sona erdiğini gösterir belgeyi temin etmelerinde karşılaştıkları zorluklar dikkate alınarak yurt dışından ve kesin dönüş yaparak yurtiçinden aylık talebinde bulunanlardan belge temin edilmesi konusunda Kurumun 2011/48 sayılı Genelgesinde konuyla ilgili ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir (2011/48 sayılı Genelge 1. 4). Yönetmeliğin 13'üncü

maddesinde, sosyal yardım ödeneğini almayanların ise durumlarını örneği Kurumca hazırlanan beyan ve taahhüt belgesi ile bildirmeleri gerektiği belirtilmiştir. Kanun'un öngördüğü şartları yerine getirenlerin aylıkları, yazılı talepte buldukları tarihi takip eden aybaşından başlayacaktır.

SONUÇ

Hizmet borçlanması, kişilerin fiilen çalıştıkları ya da çeşitli nedenlerle çalışmadıkları dönemlerde ödenmemiş olan primlerini sonradan ödeyerek sosyal güvenlik sistemine dâhil olmaları ve sosyal sigorta yardımlarından yararlanmalarını amaçlayan bir kavram olarak sosyal güvenlik sistemlerine dâhil olmuştur.

Ülkemiz sosyal güvenlik sistemine ise hizmet borçlanması 23.10.1969 tarih ve 1186 sayılı Kanunla girmiştir. Başta kısıtlı olarak düzenlenen borçlanmanın kapsamı, uygulamalardan edinilen tecrübeler ve sigortalıların talepleri doğrultusunda gerek borçlanılabilecek süreler ve gerekse borçlanma yapabilecek kişiler yönünden giderek genişletilmiştir.

Önce 2147 sayılı ardından da 3201 sayılı Kanunla birlikte Türk vatandaşlarının yurt dışında geçen sürelerini borçlanmaları ve borçlandıkları süreleri uzun vadeli sigorta kolları yönünden değerlendirmeleri olanağı tanınmıştır.

Sosyal güvenlik sistemimizin önemli düzenlemelerinden birini oluşturan hizmet borçlanması kavramı, özellikle uzun vadeli sigorta kollarından sağlanan haklardan yararlanma bakımından sigortalılar için vazgeçilmez nitelik taşımaktadır.

Yurt dışında ev kadını olarak geçirilen sürelerin borçlanması 3201 sayılı Kanun'a göre mümkün olduğu halde, Türkiye'de ev kadını olarak geçirilen sürelerin borçlanılmasına 5510 sayılı Kanun'da olanak tanınmamıştır ve adaletsiz bir durum ortaya çıkarmıştır. Yine yurt dışı hizmet borçlanmasında, borçlanılan sürelere karşılık ödenen borçlanma tutarının bağlanan aylıklarla birlikte birkaç yıl gibi kısa bir süre içinde geri alınmasının Sosyal Güvenlik Kurumunun aktüeryal dengelerini bozduğu hususu bir gerçekliktir. Sosyal güvenlik sisteminin devamlılığını sağlamak açısından yurt dışı hizmet borçlanmasının kaldırılarak, yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının, Türkiye'de isteğe bağlı sigortalılık hükümlerinden yararlanması olanağı tanınabilir.

Kanaatimizce hizmet borçlanması kavramı sosyal güvenlik sistemimiz açısından şimdilik zorunlu olmakla birlikte, ilerleyen zamanda sigortalıların hizmet borçlanması yoluna başvurmasına gerek kalmaksızın bu sürelerin sosyal güvenlik hakları yönünden değerlendirilmesinin mümkün olduğu bir sistemin oluşturulması daha yerinde olacaktır.

Kaynakça

Arıcı, K. (2010) 5510 Sayılı Kanun'un Yürürlük Tarihinden Önceki Dönemde Doğum Borçlanması Yapan Kadın Sigortalılar (4A) da Doğum Borçlanması Yapabilirler. *Sicil İş Hukuku Dergisi*. 19. 159-167.

Balcı, M. (2010) Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının 3201 Sayılı Yasaya Göre Borçlanmalarında Yeni Uyuşmazlıklar. *Sicil*. Mart 2010.17.

Başterzi, S. (2002) Yurt Dışı Hizmet Borçlanmasında 'Yurda Kesin Dönüş Koşulu'. *Kamu-İş (İş Hukuku ve İktisat) Dergisi*. 6 (4- Yargıç Dr. Aydın Özkul'a Armağan). [<http://www.kamu-is.org.tr/pdf/6412.pdf>]. (Erişim: 07 Mayıs 2020).

Bilgili, Ö. (2008) *Yeni Sosyal Güvenlik Uygulaması*. Ankara: Ankara SMMM Odası Yayınları. Yayın No: 60.

- Caniklioğlu, N. ve Canbolat, T. (2003) Yurt Dışı Hizmet Borçlanması. *Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 867-897.
- Çavuş, Ö. H. (2015). Yargı Kararları ve Sosyal Güvenlik Kurumu Uygulamaları Kapsamında Son Değişikliklerle Birlikte Yurt Dışı Hizmet Borçlanması. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 2015/4, 35-75 [https:// docplayer. biz. Tr / 68056463 - Yargi - kararları - ve - sosyal - guvenlik - kurumuuygulamaları - kapsaminda - son - degisikliklerle - birlikte - yurtdisi - hizmet - borclanmasi . html]. (Erişim: 21 Mayıs 2019).
- Çolak, M. (2003). Yurt Dışında Çalışan Türk Vatandaşlarının Hizmet Borçlanmasında Kesin Dönüş Şartının Anayasa Mahkemesi Kararları Doğrultusunda Değerlendirilmesi ve 4958 Sayılı Kanunla Yapılan Düzenleme. *Sosyal Güvenlik Dünyası Dergisi*. 21. 21.
- Ergin, H. (2008). Son Değişiklikler Işığında Yurt Dışı Hizmet Borçlanması. *Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi*. 5 (18). 551-592.
- Güzel, A., Okur, A.R. ve Caniklioğlu, N. (2016). *Sosyal Güvenlik Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 16. Baskı.
- Kılıçoğlu, M. (2002). *Sosyal Güvenlik Hukukunda Borçlanma*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Kurtuluş, B. ve Sarıoğlu, H. İ. (1992). Yurt Dışındaki Hizmetlerin Sosyal Güvenlik Açısından Birleştirilmesi ve Sorunları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. 37-38. 173-180, [https://legalbank.net/pdf/be34fbcd15a2593171939aa41a313268]. (Erişim: 07 Mayıs 2020).
- Manav, A. E. (2013). Yurt Dışında Yaşayan Türk Vatandaşlarının Çalışma Hayatına İlişkin Önemli Sorunları. *Sicil İş Hukuku Dergisi*. 30. 109-131.
- Ocak, S. (2011) SGK Hizmet Borçlanması. *Çalışma Yaşamının Güncel Sorunları III. Sempozyum/2011*, 39-134. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi/Kocaeli Barosu.
- Okur, A. R. (2006) Sosyal Güvenlik Reformu: Uzun Dönemli Sigorta Dalları. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 2006/1 (8). 105-146. [http://www.calismatoplum.org/ sayi8 / Aliriza _ Okur . pdf]. (Erişim: 10 Mayıs 2020).
- Sözer, A. N. (2000) Sosyal Sigortalar Açısından Yargıtay'ın 1997 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi. İstanbul.
- Tuncay, A. C. ve Ekmekçi, Ö. (2011) *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 14. Baskı.
- Uşan, F. (2009) *Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2. Baskı.
- Yuvalı, E. (2015) Türk Hukukunda Öngörülen Son Değişiklikler İtibariyle Yurt Dışı Hizmet Borçlanmasından Faydalanma Koşulları. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. (22). [https:// docplayer . biz . tr / 17843590 - Turk - hukukunda - ongorulen - son - degisiklikleritibariyle - yurtdisi - hizmet - borclanmasindan - faydalanma - kosullari . html]. (Erişim: 21 Mayıs 2019).

